

**DZIAŁAMY
RAZEM**

**ZAPEWNIENIE FAKTYCZNEGO,
RÓWNEGO DOSTĘPU**

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

„Czy osoba niesłysząca może wziąć udział i w równym stopniu skorzystać ze szkolenia, które organizuję? Czy osoba niewidoma może poznać moją organizację poprzez istniejącą stronę internetową? Czy na planowane przeze mnie seminarium dadzą radę przyjechać osoby, których nie stać na bilet? Czy w prowadzonym przeze mnie projekcie ma realne szanse wziąć udział kobieta opiekująca się małym dzieckiem? Czy mam pewność, że osoby starsze, kobiety, młodzież, geje i lesbijki nie usłyszą nieprzyjemnych żartów na swój temat podczas spotkań, które odbywają się w mojej organizacji? Czy osoba poruszająca się na wózku będzie w stanie samodzielnie skorzystać z toalety w budynku, w którym prowadzę projekt? Czy organizowane przeze mnie wydarzenia nie odbywają się w czasie świąt ważnych dla osób o innym wyznaniu niż katolickie?” (Kim są „wszyscy”?)

Czy nasza organizacja rzeczywiście „jest otwarta na wszystkich”, „działa na rzecz całej społeczności lokalnej”, „do nas przyjść może każdy”?

Punktem wyjścia dla równościowych działań jest zapewnienie faktycznego, równego dostępu. Zauważenie różnorodności osób, instytucji, organizacji, do których organizacja kieruje swoje działania, to pierwszy, kluczowy krok do osiągnięcia tego celu. Widząc różnorodne potrzeby, możemy zacząć myśleć o ich uwzględnieniu, a tym samym rzeczywiście zadbać o równe traktowanie. Równościowa perspektywa wymaga, by zobaczyć, na ile „odstawanie” od pewnej społecznej normy utrudnia lub uniemożliwia korzystanie z działań, które w swoich założeniach są „otwarte dla wszystkich”.

Jak już powiedziano, „równy” nie oznacza „jednakowy”. Równe traktowanie to uwzględnianie specjalnych potrzeb grup społecznych narażonych na dyskryminację. **„Zakładając, że tworzymy jednorodną społeczność, przypisując wszystkim te same cechy, ograniczymy i kierujemy nasze działania tylko do pewnej jej części i odpowiadamy na potrzeby tylko tej części. Przykładowo: zakładamy, że wszyscy znają język polski, wszyscy są tego samego wyznania, więc nie uwzględniamy ich dni świątecznych, wszyscy są zdrowi, słyszący, zarabiający średnia krajową, sprawni, pracujący w tych samych godzinach, mający samochód, niemający pod opieką osób zależnych itp. Może się okazać, że wszystko co robimy trafia do np. 20% członków i członkiń społeczności”.** (Cykl tworzenia dokumentów, strategii i polityk publicznych z równościowej perspektywy, str. 14)

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

Aby lepiej uwzględnić różnorodność doświadczeń odbiorców naszych działań, warto dowiedzieć się więcej o sytuacji osób ze względu na różnorodne cechy tożsamości/ przestanki dyskryminacji. W praktyce warto skupić się na przynajmniej trzech istotnych sprawach: dostępności działań, wsparciu konkretnych grup dyskryminowanych oraz przekazaniu komunikatu przez organizację na zewnątrz.

Miejsca szkoleń, seminariów, konferencji, imprez powinny być dostępne tak samo dla każdej grupy mieszkańców, bez względu na niepełnosprawność ruchową, status społeczno-ekonomiczny, wyznanie, wiek czy narodowość, przykładowo: przy ofercie skierowanej do osób niepełnosprawnych ruchowo należy zwrócić uwagę na infrastrukturę (podjazdy, dostosowane toalety, odpowiednio skonstruowany plan wydarzenia itd.).

Równy dostęp wiąże się również z działaniami mającymi na celu wzmocnienie grup dyskryminowanych poprzez bezpośrednie włączanie tych grup w procesy podejmowania decyzji, zwłaszcza w swojej własnej sprawie (*empowerment*). Przy planowaniu działań skierowanych do konkretnej grupy narażonej na dyskryminację szczególnie należy zwrócić uwagę na konsultowanie – z przedstawicielami tej grupy – np. tematów szkoleń, kampanii, spotkań, aby nie narazić się na nieskuteczność i nieefektywność swoich działań przez nierozpoznane czynniki kulturowe (np. przy szkoleniach skierowanych do grupy wywodzącej się z mniejszości etnicznych lub wyznaniowych).

Przygotowując materiały pisane i graficzne warto zadbać, aby:

- *były opracowane również w wersji dla osób niewidomych i słabo widzących, np. audiobooki, kontrastowe tło, itp.*
- *były opracowany w językach, których używa znaczna grupa mieszkańców, np. bez żargonu branżowego*
- *odzwierciedlały różnorodność grup odbiorców i odbiorczyń, np. umieszczanie w materiałach wizerunków osób w różnym wieku, różnej płci itp.*
- *grafika nie odzwierciedlała stereotypów (np. Wietnamki i Wietnamczycy przedstawiani w tradycyjnych strojach podczas pracy na polu ryżowym)". (Cykl tworzenia dokumentów, strategii i polityk publicznych z równościowej perspektywy, str. 31-31; więcej w: Zasada równości szans w projektach PO RPW – raport z badania ewaluacyjnego*

Równy dostęp pomaga zapewnić stosowanie języka równościowego (więcej na ten temat: OBSZAR 3: WSPIERANIE RÓWNOŚCI PRZEZ KOMUNIKACJĘ) – niewłaściwy przekaz może skutkować niezrozumieniem treści informacji lub materiałów, albo wręcz wykluczeniem jakiejś grupy społecznej z danego wydarzenia: **„Informacja o spotkaniu,**

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

seminarium czy konferencji może w różnym stopniu uwzględniać różnorodność potencjalnych osób uczestniczących. Nie wystarczy napisać „nasze spotkanie jest dla wszystkich”. Jeśli w sposób szczególny zależy nam na jakiejś grupie musimy to wyraźnie napisać. W większości przypadków „dla wszystkich” oznacza tych wszystkich, którzy: mają czas, możliwości transportowe, samodzielnie się poruszają, widzą i słyszą, są dyspozycyjni oraz biegle władają językiem polskim. Dlatego warto napisać – np.: Zapewniamy pełną możliwość skorzystania z naszej oferty także osobom słabowidzącym – wszystkie materiały będą dostosowane do ich potrzeb (duża czcionka i kontrast, np. czarno-żółty, w materiałach multimedialnych)”. (Zasada równości szans w projektach PO RPW – raport z badania ewaluacyjnego, str. 62-63)

Kanał przekazywania informacji powinien być adekwatny do potrzeb i możliwości grupy, która ma uczestniczyć w danym wydarzeniu, przykładowo nie należy umieszczać informacji tylko na stronie internetowej. Jeśli chcemy dotrzeć do wszystkich mieszkańców i mieszkańek, należy zadbać by miejsca zamieszczania ogłoszeń czy ulotek były na tyle zróżnicowane, by dotarły do wszystkich potencjalnych uczestników. Warto też sprawdzić czy wszyscy, do których kierujemy zaproszenie biegle postępują się językiem polskim, czy nie trzeba przygotować ulotki/ogłoszenia dwujęzycznego.

Strona internetowa zawierająca informację o organizowanym projekcie/ wydarzeniu powinna być dostępna dla osób słabowidzących (np. zawierać instalację programu do powiększania czcionek i zmiany tła), tworząc strony internetowe oraz spoty reklamowe warto zadbać o tłumacza języka migowego oraz audio-skrypcję. Dostępność większa również umożliwienie zgłaszania uczestnictwa na wydarzenie nie tylko w oparciu o formularze, ale także np. przez telefon (dla osób z niepełnosprawnością wzroku).

Realizowanie działań/ projektów nie jest tożsame z rozwiązaniem lub zmniejszeniem problemu. To czy sytuacja np. niepełnosprawnych kobiet mieszkających na wsi uległa poprawie pokazuje ewaluacja. Z perspektywy antydyskryminacyjnej postrzega się ewaluację nie tylko jako badanie poziomu osiągnięcia zakładanych celów i rezultatów, ale także narzędzie edukacyjne, dzięki któremu kolejny projekt, impreza, organizowana konferencja czy szkolenie, będą w większym stopniu uwzględniały potrzeby i problemy grup będących w gorszym położeniu.

Poziom pojedynczych organizacji:

- Organizacja identyfikuje grupy zamieszkujące społeczność lokalną, które mogą mieć utrudniony dostęp do prowadzonych działań oraz z którymi organizacja ma najrzadszy kontakt lub nie ma go wcale. Diagnoza dotyczy m.in. osób z różnymi miejscem zamieszkania, osób uboższych, osób w różnym wieku, osób z różnym stopniem i rodzajem niepełnosprawności itd.

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

- Organizacja zbiera i analizuje statystyki dotyczące udziału w działaniach organizacji osób ze względu na ich płeć, wiek, miejsce zamieszkania i inne cechy.
- W przypadku organizacji jakichkolwiek działań skierowanych od osób indywidualnych, organizacja bada potrzeby potencjalnych uczestników/uczestniczek dotyczące dojazdu/transportu, czasu organizacji danego wydarzenia, potrzeb dietetycznych, potrzeb związanych z opieką nad osobami zależnymi, potrzeb związanych z miejscem wydarzenia.
- Organizacja, w sytuacji, gdy to możliwe, zawsze organizuje posiłki mięsne i bezmięsne, refunduje koszty dojazdu, dostosowuje godziny wydarzenia do możliwości dojazdu transportem publicznymi, organizuje wydarzenia w miejscach dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Organizacja informuje na temat oferowanych możliwości.
- Organizacja podejmuje celowe działania, aby zaprosić do udziału w organizowanych wydarzeniach, projektach osoby pochodzące z tych grup, które najrzadziej korzystają z usług organizacji (np. organizacja celowo, bezpośrednio zaprasza osoby z niepełnosprawnością).
- Organizacja stwarza różnorodne możliwości kontaktu ze swoim zespołem np. poprzez osobiste spotkania w biurze, kontakt mailowy, kontakty telefoniczny, tradycyjną pocztę, dojazd osoby z zespołu na wybrane miejsce. Projektując działania na rzecz społeczności lokalnej organizacja rozpoznaje najdogodniejsze formy kontaktu różnych grup społecznych i stara się je zapewnić, każdorazowo dając wybór zainteresowanym.
- Organizacja posiada różnorodną bazę kontaktów, uwzględniającą również inne organizacje pozarządowe, działające na rzecz różnorodnych grup społecznych, przeciwdziałające dyskryminacji. Informując o swojej ofercie oraz działaniach, organizacja upewnia się, że informacje trafiają np. do osób z niepełnosprawnością, do osób, dla których język polski nie jest językiem ojczystym, do osób starszych lub mieszkających na wsi, bez dostępu do internetu itp.
- Organizacja dba o różnorodność osób współpracujących z organizacją np. w ramach wolontariatu, aktywnie zapraszając do współpracy osoby pochodzące z różnych środowisk (np. seniorów/seniorki, osoby z niepełnosprawnością).
- Organizacja dba o przystosowanie swojej strony internetowej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Organizacja wspiera działania instytucji, które działają na rzecz osób znajdujących się w gorszym położeniu, np. korzystając z usług spółdzielni socjalnych, zawierając klauzule społeczne w ogłaszanych zamówieniach.
- Organizacja nie uzależnia udziału w swoich wydarzeniach/korzystania ze swojej oferty od spełnienia dodatkowych warunków, które wiążą się z dodatkowymi kosztami po stronie potencjalnych uczestników/uczestniczek (pokrycie kosztu dojazdu, przyście z własnymi materiałami, samodzielne kserowanie materiałów itp.)

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

- Organizacja regularnie ewaluje swoje działania pod kątem ich dostępności dla konkretnych grup społecznych np. osób uboższych, osób z niepełnosprawnościami, osób opiekujących się małymi dziećmi, osób niepostępujących się językiem polskim, jako językiem ojczystym, osób starszych itd.

Lista sprawdzająca:

Czy w naszej organizacji jest przynajmniej jedna osoba, która wie, z jakimi ograniczeniami w dostępie do różnorodnych działań i usług spotykają się zazwyczaj osoby z niepełnosprawnością, osoby uboższe, osoby mieszkające na wsi, osoby opiekujące się dziećmi lub osobami starszymi itd.?	TAK / NIE
Czy w naszej organizacji rozmawiamy na ten temat i wiemy, co w naszych działaniach może stanowić barierę dostępu dla wszystkich np. dla osób z niepełnosprawnością (ruchu, wzroku, słuchu itd.), dla osób uboższych (które np. nie mają samochodu), dla osób niepostępujących się językiem polskim, dla osób w starszym wieku, dla osób mieszkających na wsi lub w mniejszych miejscowościach, dla osób niekorzystających z internetu, dla osób opiekujących się dziećmi lub innymi osobami zależnymi itd. ?	TAK / NIE
Czy realizując jakiegokolwiek działania otwarte „dla wszystkich”, nasza organizacja stara się wcześniej poznać potrzeby różnych osób mieszkających w naszej społeczności np. czego potrzebują osoby z niepełnosprawnością, aby wziąć udział w naszym wydarzeniu (osoby opiekujące się dziećmi i osobami zależnymi, osoby mieszkające na wsi itd.) i dotrzeć do nich z zaproszeniem do skorzystania z naszej oferty?	TAK / NIE
Czy w realizowanych projektach, o ile to możliwe, staramy się zapewnić refundację kosztów transportu dla wszystkich, ciepłe posiłki (również bezmięsne) dla wszystkich, opiekę nad małymi dziećmi. Czy staramy się, aby przestrzeń naszych działań była dostępna dla osób z niepełnosprawnością?	TAK / NIE
Czy z naszą organizacją można skontaktować się w różny sposób – można do nas zadzwonić, napisać lub przyjść osobiście.?	TAK / NIE
Czy zapraszając do współpracy wolontariuszy i wolontariuszki, nasza organizacja myśli o ich różnorodności – budowaniu zespołu różnorodnego pod względem płci, wieku, stopnia sprawności, pochodzenia społecznego itd.?	TAK / NIE

SIEĆ DZIAŁAMY RAZEM

Czy strona internetowa naszej organizacji ma opcję powiększenia czcionki, wyświetlenia tekstu w większym kontraście?	TAK / NIE
Czy zamawiając usługi od innych organizacji czy przedsiębiorstw staramy się wspierać przedsiębiorstwa odpowiedzialne społecznie np. spółdzielnie socjalne?	TAK / NIE
Czy udział w wydarzeniach organizowanych przez naszą organizację jest nieodpłatny?	TAK / NIE
Czy w naszym zespole rozmawiamy o tym, co zrobić, aby nasza organizacja była w większym stopniu otwarta dla różnorodnych osób i grup z różnymi potrzebami (ze względu na wiek, niepełnosprawność, status społeczno-ekonomiczny itd.)?	TAK / NIE

Poziom Sieci:

- Sieć zaprasza do udziału w swoich pracach organizacje pozarządowe reprezentujące różne grupy społeczne oraz te, które zajmują się przeciwdziałaniem dyskryminacji ze względu na różnorodne przestanki.
- Sieć organizując wydarzenia dla swoich członków/członkiń rozpoznaje potrzeby potencjalnych uczestników/uczestniczek dotyczące dojazdu/transportu, czasu organizacji danego wydarzenia, potrzeb dietetycznych, potrzeb związanych z opieką nad osobami zależnymi, potrzeb związanych z miejscem wydarzenia.

Lista sprawdzająca:

Czy sieć zaprosiła do swojego grona organizacje działające w Wielkopolsce na rzecz różnych grup społecznych i/lub specjalizujące się w przeciwdziałaniu dyskryminacji?	TAK / NIE
Czy spotkania sieci organizowane są w sposób uwzględniający możliwości i ograniczenia różnych osób reprezentujących organizacje członkowskie (związane z czasem i miejscem spotkania, opieką nad osobami zależnymi, potrzebami dietetycznymi itp.)?	TAK / NIE

Małgorzata Dymowska, Marta Rawtuszeko